

Leto X.

Številka 4.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. MAKSO PIRC.

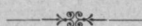

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

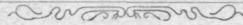
1894.

VSEBINA.

1. O suponi in spregi po novem obč. imovinskem zakoniku za kneževino Črnogoro. (Konec)	97
2. <i>Dr. Fran Oblak</i> : Kako se morejo napraviti, kolikor se dá, pravične kazenske razsodbe. (Dalje.)	103
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Gospodar ni odgovoren za motenje posesti, katero je zakrivil njegov kosec vkljub naročilu, da mora paziti na mejo, če je takoj grajal samovlastno postopanje delavčevo ter bil pripravljen povrniti provzročeno škodo	106
b) Raba ali užitek? Pri razlaganji pogodeb ozirati se je tudi na navade dotičnega kraja, kjer prebivajo pogodniki	109
c) Motenje prodajalčeve posesti zakrivi kupec, kateri je kupil gozd v posekanje in seka, akoravno se ustavi prodajalec sekanju. Pravico sekanja dokazati mora kupec po redni pravdi	113
d) Po končanem zaslišavanji prič ni smeti priče zaslišati vnovič niti vsled predloga stranke, niti vsled predloga priče same	117
e) Pravica kolovoza za poljedelske namene se ne sme razširiti na merkantilne vožnje (§ 484. obč. drž. zak.)	118
4. Iz upravne prakse:	
Ako naj se domovna najmarina odpiše zato, ker je stanovanje prazno, gleda se samo na to, je-li se stanovanje v istini ne uporablja v nikakem pogledu	124
5. Književna poročila	125
6. Razne vesti	125
7. Pregled pravosodstva	127

O suponi in spregi po novem obč. imovinskem zakoniku za kneževino Črnogoro.

(Konec.)

„Supona je, kad nekoliko kuća svoju životinju ili dio nje izmiješaju, pa razdijelivši je na struke (mlad, ovce, koze, volove itd.), svakoj struci postave po pastira, te ih sve ujedno otpreme na pašu, gdje sav gnoj od pomiješane stoke biva za suponičku zajednicu“ (čl. 892).

Supona je torej „societas“, kateri je namen vkupna paša in vkupna poraba gnoja pašujočih se živalij.

Supona je odnošaj, lasten jedino le črnogorskemu narodu, ter ni navedena v Bogišičevem „Zborniku“. — Tudi v „Riečniku“ Vuka Karadžića ni „supone“, pač se pa nahaja beseda „supojnik“, katero Vuk tako tolmači:

„Supojnik je u Boci Kotorskoj, koji š njima zajedno stoku pase i poji; u Crnoj G. i okolicama velika je nevolja ljeti za pojenje stoke; kadšto tjeraju stoku na vode na turskoj zemlji, pa se jedan s Turcima bije, dok drugi za njima stoku poju“. —

A. Shek pravi, da je Vuk pišoč „supojnik“ smatral to besedo prihajajočo od „supojiti“ (sonapajati), ali da to težko velja, treba bi temveč pisati „supônik“. Izraz „supojnik“ se tudi ni dobro razlagal, ker je „supona“ običaj, kakor je kodifikovan uprav v novem črnogorskem zakoniku.

Na Hrvaškem, v Slavoniji, v Bosni in Hercegovini ne poznajo supone. —

Črnogorski zakonik razpravlja o suponi v čl. 442. do 445. Ker je pa supona prava družba (udruga, orta kluk) uporabljati je pri njej tudi določila čl. 418. do 441. in čl. 885. in n. „O prostoj udrugi“. — Udrugo je treba razločevati od „društva imaoniku“ (čl. 723. in n.).

Supona hoče — če se ne dogovori izrecno kaj drugega (čl. 442. in 418.) — doseči le vkupnost paše in gnoja, vsi drugi pridelki pa, kakor mleko, mladiči itd., gredo lastniku dotične v supono dane živali. Gnoj razdeli se mej suponike po dogovoru ali, če o tem ni bilo pogodbe, po krajevnem običaji. — Gotovo bode tu imel veljavo tudi čl. 430., ki subsidijarno določuje, da se pri razdelitvi dobička ne gleda na visokost društveniških vlog, temveč domneva se, da so vsi društveniki enakih pravic.¹⁾

Suponiki razpolagati pa morejo z vkupnim gnojem tudi tako, da gnoje ž njim polja. Potem se razdele na enak način mej zadružnike poljski pridelki, tako da se torej nadaljuje vkupnost paše in gnoja na z gnojem dosežene poljske pridelke.

Pri nas se sicer tudi prigodi — posebno na Gorenjskih planinah, da združi nekaj gospodarjev — ali cela vas svojo živino ter jo goni na vkupno pašo, — a to nima nobenega posebnega pravnega pomena razun morebiti, če sklenejo gospodarji, da spečajo na vkupen račun pridelke svoje živinoreje, mleko, sir, surovo maslo itd., kakor na pr. mlekarske in sirarske zadruge sosebno v Bohinji.²⁾

Za gnoj se pa — kolikor je meni znano — navadno ne brigajo posebno³⁾ — ker nima gnoj, ki se je pridobil na pašnikih, pri nas vsled različnih poljskih razmer tolike važnosti, kakor uprav v Črni gori.

Supona razločuje se torej bistveno od vkupne paše ali od omenjenih zadrug. Združiti na omenjeni način svojo žival zamorejo posamezniki, ter tudi cele „kuće“. Važna je pa kakovost društvenika v slučajih, če umre ali pa če neha biti popolnoma svoje-

¹⁾ Cf. § 1193. avst. obč. drž. zak., čl. 1853. Code Nap. in L. 29. D. 17.2.

²⁾ V Bohinji imajo zadružniki in nezadružniki svojo živino sedaj še na vkupni paši. Sir, mleko itd. prodaja predstojnik mlekarske zadruge, kateri položi ob letu račun o troških in dohodkih ter razdeli dobiček med zadružnike po tem, kolikor je vsaki oddal mleka v vkupnost. Mleko se pa vsakokrat za vsakega družbenika, čigar je, posebej odtehta na mlekarski tehtnici. — V zadrugo se dajo navadno samo krave, a vsprejemajo se tudi ovce in koze, kakor to nanese pri posameznih posestnikih. — Bohinjske zadruge niso registrirane v smislu zakona z dne 9. aprila 1873, št. 70. drž. zak.

³⁾ Na primer v Bohinji ostane gnoj na skupni paši tam, kjer je. Šele lansko leto je Bistriška zadruga raznosila gnoj v planini po lepem svetu.

lasten. V teh slučajih neha namreč družba, če je bil posameznik člen družbe in se ni izrecno dogovorilo kaj družega. Če je pa bil društvenik „kućin starješina“ (pater familias) ali pa „prosti kućanin“ ter se da iz pogodbe same ali pa iz okolnosti posneti, da je stopil v družbo le v imenu „kuće“, potem ne preneha udruga, ako imenuje kuća drugega člana mesto dosedanjega (čl. 441).

Kar se tiče časa, za kateri se sklepa take pogodbe, menim, leži uže v stvari sami, da se sklene le za gotovo pašno dobo (čl. 436.). Društveniki ne smejo zahtevati razrušitev, predno ta čas ne preteče, izvzemši slučaj važnih razlogov. Sicer pa tudi tu ne sme društvenik izstopiti „u nevrijeme ili radi kakve zle lukavštine“ (čl. 438. in 891.), sicer je odgovoren za posledice svojega ravnanja.

Ako izstopi le jeden član, neha družba. Društveniki, ki ostanejo v zvezi, ustanovili so novo družbo (čl. 439.).

Kakor hitro se je sklenila udruga za gotovo, ne sme se brez dovoljenja vseh društvenikov vsprejeti nov ud.

V svoj delež pa sme sicer vsakdo vsprejeti tretjo osebo, ali pa njej odstopiti vse svoje pravice; vendar pa ne postane tretji s tem pravi društvenik (čl. 420. socius admissus).

Vsaki v suponi združeni stroki se da poseben pastir. Pastir ne briga supone prav nič; plačevati ga morajo osebe, ki so ga najele. Čestokrat seveda pripetilo se bo, da najame po več gospodarjev (kuć) s ku paj pastirje.

Tudi druge potrebe mora vsakdo svoji živini sam priskrbeti. Zanimivo je, da določuje zakon izrecno gledé soli, da jo mora vsak lastnik izročiti pastirju, kolikor je je potreba za njegovo živino. Če bi tega pravočasno ne storil, tako, da jo priskrbi pastir ali njegova kuća, mora jo društvenik plačati in vrh tega povrniti vso provzročeno škodo.

Če se pripeti pri suponi vsled ravnanja ali zamude društvenikov posebna škoda, veljajo glede odškodovanja predpisi čl. 540. in n., oz. 570. in n. —

Drugi pravni odnošaj je „sprega“ (čl. 446. do 456. in 893.). Tudi ona je družba (udruga, ortakluk), v kateri se dogovori dvojica ali več oseb, da združijo svojo živino, osobito vole „radi

zajedničkog oranja zemaljâ svijeh sprežnika ili radi drugih zajedničkih poslova podobne vrste“.

Pri južnih Slovanih treba je namreč radi posebnih poljskih razmer nekaterokrat, da se vpreže v plug po več volov. Da celo pri nas na Notranjskem sem imel večkrat priliko opazovati, da se je oralo s štirimi voli ali še s petero. Dalje se mora polje hitro orati, tako da dela nekaterokrat na jednom polji več nego jeden plug. Na pr. v srednji Hercegovini, kjer so velika polja, treba je pri oranji do 8 volov.¹⁾

Sprega, ki odgovarja tem razmeram, ni samo pri Črnogorcih, temveč pri vseh Jugoslovanih običajna. „Zbornik“ govori o njej na str. 489. in 490.

V Črni gori imenujejo se ljudje, ki stopijo v tako zvezo „sprežnici“ ali „supružnici“. V Hercegovini poišče si vsaka zadruga, ki ima manj kakor 8 volov „suveznika“. V kraljevini srbski nahaja se izraz „sprežnik“. — Po „Zborniku“ ni sprege v osrednji Bosni. G. Shek pa mi zagotavlja, da se nahaja v Bosni in Hercegovini sprega in sicer ravno tako, kakor jo urejuje črnogorski zakonik, ter da se imenuje ta odnošaj v nekaterih krajih „suvez“, „suzba“, a sprežnik „suznik“.

V starejših zakonikih črnogorskih ni govora ne o suponi, ne o spregi. Tudi na Hrvatskem nimajo posebnih zakonitih določil. Srbske razmere omenile se bodo pozneje. Kako je na Bulgarskem, mi ni bilo moči poizvedeti.

Ako se združijo torej voli več oseb v sprego ter se ne dogovori izrecno kaj družega, domneva se, da se bo oralo s to sprego vsa polja sprežnikov, katera se morajo orati v dotičnem letu, in sicer ne oziraje se na to, ima-li društvenik več ali manj sveta. Tudi vrsta, v kateri se bode polje oralo, dognati se sme po posebnem dogovoru. Vender pa velja navadno, da se opravlja delo po vrsti po dnevih tako, da se dela danes pri jednom, jutri pri drugem in tako naprej, dokler ni vse delo opravljeno. — Delavne dneve se določa tu po broji volov, katere je uvrstil vsak sprežnik v sprego, tako, da se na pr. pri onem, kateri je dal le jednega vola, orje le jeden dan, pri onem, ki je dal dva vola, po dva dneva itd. do konca vrste.²⁾ Potem se prične

¹⁾ Zbornik, str. 490.

²⁾ Cf. zgoraj navedeni čl. 430.

zopet pri prvem in to toliko časa, da so se obdelala vsa polja vseh sprežnikov.¹⁾

Ako se orje jednemu sprežniku več polja nego drugim, se ne da manjšemu posestniku nobene odškodnine. Orati je vse vrste polja; izjemo določuje le čl. 449., da „ne razoravaju sprežnici bez naročite pogodbe sprežnim volovima svoje ledine“.

Pri dogovoru in pogojevanji gledé sprege nahajajo se v raznih pokrajinah razne navade. Zanimiv je običaj, kateri navede „Zbornik“ iz Gradiške in Brodske polkovnije: „Ta se sprega ili bolje sklopljenje ustmenog ugovora za spregu obavlja skoro uvijek u pokladnom vremenu, i to tako, da se — poleg njihova sporazumljenja — kod jedne ali druge kuće večera spravi, na koju i kućani muški iz druge kuće pozvani budu, te se tu časte i žele u napitnicama, da sretno to delo svrše, pa da i više godina jedan drugomu vjerni ostanu, što se, žali bože, rijetko dogagja, i to najviše iz uzroka, što težake uredno ne daje ma koja stranka. Pri otoj večeri mora i pogača biti.“

Če se ni dogovorilo, doklej traja sprega, izstopiti sme vsakdo po jednomesečni napovedi, ampak samo pred začetkom nove perijode oranja. Sprega se tudi ne sme nehati, predno se ne konča ta doba (čl. 454., 438. in 891.). Ako se pa nadaljuje sprega čez dogovorjeni čas, smatrajo se tudi nadaljevane pogoje prejšnje pogodbe.

Vole krmiti in za nje skrbeti mora oni, kateremu ravno delajo in sicer na način, kakor to stori „bonus pater familias“.

Sprežniki dogovoriti se morejo tudi, da si bodo osebno pomagali „viceversa“ pri oranji s sprego. V tem slučaju ravnati se je po predpisih čl. 341.—347. („O radnji i pomoći na uzajmicu i bez uzajmice“). Po tem jih mora preskrbeti s hrano sprežnik, kateremu pomagajo. Plačilo tirjati nima nobeden pravice. Pomagač ne sme zahtevati, da mu povrne gospodar delo s tem, da dela zanj tretji osebi. Po preteku leta dnij od časa, ko se je storilo zadnje delo, zastara pravica zahtevati povratno delo itd.

Brez dovoljenja vseh sodružnikov ne sme sprežnik pomagati nesprežniku. Pri prvem prestopku te prepovedi povrniti

¹⁾ „Zbornik“, str. 489., pit. 233. Gra. Bro.

mora se povzročeno škodo. Ako se pa ponavlja ta nedostatek, sme se vrh tega nepokorni sprežnik izobčiti iz družbe.

Kar se tiče škode, določuje čl. 450., da je sprežnik, pri katerem sprega ravno dela, odgovoren ostalim za vse, kar bi se njihovim volom prigodilo po njegovi krivdi ali pa po krivdi njegove družine (čeljade).¹⁾

Plačati se mora odškodnina za „damnum emergens“ in „lucrum cessans“ (čl. 450., 923., 924., 571. in n.). Ako se pa pripeti, da pogine vol vsled naključja in brez krivde sprežnika, velja izrek: „casum sentit dominus“ (čl. 931.)²⁾. Le ako bi se zgodila taka nesreča pri delu ali pri pripravah za delo in prizadeti sprežnik ne bi mogel priskrbeti družega vola, mu morajo sosprežniki orati njegovo polje ter — ako treba — v to priskrbeti družega vola ob vkupnih troških (čl. 452.). Iz tega se da torej sklepati, da se more sploh izključiti sprežnik, če mu pogine vol ne pri delu ter tudi ne pri pripravah za delo; tudi se more to zgoditi, če noče sploh ponesrečeni sprežnik iz katerega koli vzroka priskrbeti družega vola, akoravno bi mu bilo to mogoče. Samo ob sebi je umevno, da mora tudi povrniti po njem povzročeno škodo sprežnik, pri katerem se ravno ne dela.³⁾

Tudi pri združevanju volov za druga dela ali pa pri spregi s konji itd. uporabljati se morajo tu navedeni predpisi, v kolikor je to mogoče, sicer se je pa ravnati po krajevnem običaji.⁴⁾

Konečno omeniti je še nekoliko o srbskem to tvarino (sprego) zadevajočem zakonodajstvu. — Tu je namreč velezanimivo, da ne vsebuje državljanski zakonik nobene določbe tičoče se sprege, pač pa kazenski zakonik. Po §-u 378., kaznuje se z zaporom od 1 do 3 dnij ali z 10 udarci, kdor ne izpolni dogovora s sosprežnikom v določenem času. Če se je pa prizadela vsled tega škoda, jo mora zamudnik povrniti, sicer se kaznuje z globo „od 3 evancika do 3 talira“. Zamudnik mora seveda vzlic kazni izpolniti svojo obvezo. Ako ne bi mogel sprežnik biti možbe-seda iz uvaževanja vrednih razlogov, skrbi policijsko oblastvo, da se poorje in zaseje njiva ob njegovih stroških. Če bi pa

¹⁾ Čl. 927.—930.

²⁾ § 1311. in n. avstr. obč. drž. zak.

³⁾ Čl. 923. in n. in 570. in n.

⁴⁾ Čl. 456., 779., 780. odst. 2. in dr.

sprežnik ne hotel izpolniti pogodbe iz gole hudobije, se njiva poorje in zaseje ob troških zamudnika, ki se vrh tega še kaznuje z zaporom 2—8 dnij ali s 25 udarci (§ 378. lit. b).

Telesna kazen odpravila se je z zakonom z dne 11. de cembra 1873. l.¹⁾

Dr. Supan.

¹⁾ Dolžnost mi je izreči g. Adalbertu Sheku, sodnemu nadsvetniku pri vrhovnem sodišči v Sarajevu, in g. Viljemu Graberju, vječničkemu tajniku kr. banskega stola v Zagrebu, najprisrčnejšo zahvalo na ljubeznivosti, s katero sta blagovolila podpirati me pri poizvedovanji in donašanji gradiva za ta članek.

Kako se morejo napraviti, kolikor se dá, pravične kazenske razsodbe.

Spisuje dr. Fran Oblak.

(Dalje.)

Vsi napori države, ki ima biti ščit pravice, da se torej po njenih zakonih pravično sodi, so sami na sebi upravičeni in treba le, da država skrbi, da pokaže in ukaže način, kako naj spoznavalni sodniki pridejo do izpoznanja in do zavesti dejanske resnice v zadevah, o katerih imajo soditi in razsojevati.

Do sedaj sem v glavnih potezah le omenil dejstva, da naš kazenski pravdni red skrbi za to, da toliko sodniki ex professo (sodniki-uradniki) in ljudski sodniki (porotniki) imajo priti osebno in neposredno do izpoznanja resnice, in sicer sodniki ex professo (s. uradniki) zaradi tega, ker morajo ali sami v razsodbah izreči, kaj je prav in kaj ni prav, ali pa morajo ljudske sodnike (porotnike) v stan pripraviti, da oni pridejo tudi sami do osebne zavesti dejanske resnice, ker iz lastnega osebnega prepričanja imajo pri končnih razsodbah izreči svoj „kriv“ ali „nekriv“. Osebna zavest resnice, ki jo ima imeti sodnik ex professo (s. uradnik), mora postati tudi osebna zavest ljudskega sodnika (porotnika), ki gledé zavesti resnice mora biti v popolni enakosti s sodnikom-uradnikom.

Če so te besede težke, jako težke in vredne, da se natanko premislijo, je še bolj težko najti način, da se dejansko izvrše. Kajti toliko preiskovalni sodnik in (po §-u 93., al. 2.) naprošeni sodnik (vsaj za toliko, za kolikor je naprošen) priti mora do osebnega izpoznanja in osebne zavesti dejanske resnice. In ta osebna zavest dejanske resnice prenesti se mora v osebno zavest tudi ljudskih sodnikov (porotnikov), ki imajo po svoji najboljši vesti izreči se o tem, česar so se osebno zavedli. In taka razsodba je torej izcimila se iz njihove osebne zavesti resnice slično tako, kakor se izcimi resnična in nelažnjiva povedba prič in izrek izvedencev iz osebnega znanja in osebne zavesti pripovedujoče priče in izrekajočega izvedenca. Taka osebna zavest sodnika (sodnika ex professo, bodisi razsojujočega ali pa preiskovalnega sodnika, potem tudi ljudskega sodnika) naj redno pride do one meje, da se more izbacniti iz zakona kvarljiva določba o „prepričanji“, kakoršna se (menda prav za zložnost nemarnih in lenih sodnikov, ki zaradi tega vsako osebno odgovornost od sebe odvrtačajo) nahaja v §-u 258., drugi odstavek, v §-ih 326., 338. in drugod po kaz. pravdnem redu, zavest do one meje, da se pripravi vsakvrsten sodnik v položaj, da se osebno lahko resnice zave, kakor se to godi pri pričah in izvedencih tako, da je za kakovost konečne razsodbe (tudi porotnik!) osebno odgovoren.

In tu ne zadostuje samo kratek pregled, ki ga n. pr. razloži po §-u 325. porotnikom predsednik porotnega sodišča, (ki še povrh se vselej sam resnice osebno ne zaveda), ampak tu tiči velika pomankljivost našega (in menda tudi drugih narodov) kazenskega pravnega reda, ki ni skrbel za to, da bi se osebna zavest dejanske resnice, ki jo mora imeti sodnik (toliko uradnik, kolikor porotnik), prenašala ne tako površno na sodnike sploh, kakor se to dandanašnji godi, in je nedolžni vzrok toliko krivičnih razsodb!

Pregled je za razsojo vsake reči potreben; ali pregled kakoršnega omenja § 325. kaz. pr. r. ne služi mnogo namenu, ker se prvič rabi le pri obravnavah pred porotniki in ker drugič predsednik porotnega sodišča (naj bo še tako zanesljivega spomina, bistrih nazorov in vestnega značaja), ne more vselej lastnih osebnih nazorov popolnoma uničiti tedaj, kadar napravlja

svoj pregled, — in tako prehajajo časih predsednikovi nazori, če tudi bi bili krivi, pa bi se jim v obče neka objektivnost ne mogla odrekati, v dušo, srce in jezik porotnikov, ki po tem takem ne izražajo v rozsodbi lastne osebne zavesti resnice, ki bi se bila izcimila iz njihove lastne duše.

Omenjeni pregled, ki je za vsakega sodnika (privatno si ga preiskovalni sodnik po svoje lahko tudi sam napravi) potreben, imel bi (govorim v podobi) biti okostje, katero se počasi z mesom obraste, in kazalo in celotna podoba vse zadeve ob enem tako, da vsakovrsten sodnik (bodisi ex professo preiskovalni, razsojujoči ali pa ex lege ljudski sodnik-porotnik) vsakokrat natančno vé, o čem je govor in (če bi bila potreba) natanko naznani, kje se med kazenskimi spisi nahaja govor o zadevi, o kateri se govori, ali pismo, ki se pri obravnavi omenja.

Tak pregled pa, kakoršnega imam v mislih jaz, ne more biti le govorjen po konečni obravnavi pred porotniki, ampak mora biti pisan in vsaj kot pregled po končani preiskavi po §-u 11. kaz. pr. r. **prav urejen** kazenskim spisom priložen, ker le tako zadobi kazenska zadeva slično kazenskemu dejanju konkretno lice, se olajša delo sodiščnim oblastnijam in se dotična resnica vsakemu in posebno razsojujočim porotnikom, (ki po §-u 1. odst. 1. zakona z dne 23. maja 1873, št. 121. drž. zak. morajo znati brati in pisati) spravi do osebne zavesti.

Da se omogočijo napravljati taki pregledi, ki naj imajo v sebi varno zanesljivost, da so resnični (tega pa država od svojih sodiščnih oblastnij, ki imajo preglede napravljati, lahko zahteva), je treba uže od prvega začetka obravnave o kazenski zadevi (od o v a d b e naprej) paziti na to, da se podlaga sestavljanju točnega pregleda, ki naj ne dela težave nobenemu sodiščnemu uradniku, uže in embryone osnuje.

V ta namen je najprej treba, da je pripraven papir, na kateri se zapisniki pišejo; potem da se redno pazi na dnevnik (Journal), v kateri se imajo zapisniki (kar je redoma uže v navadi) tako zabilježevati, da se pozneje ne smejo več v obsegu ne z drugimi besedami premeniti ne s celimi drugimi dnevniki zameniti, tako da prvotni zapisnik o povedbah prič in o izrekih izvedencev i. t. d. napravlja eno edino celoto, ki nosi jamstvo

javne verjetnosti in se ne sme uničiti, dokler državna oblast sama ne ukaže, da se taka pisma iz arhivov izločijo.

Te besede merijo na to, kako se iz začetka kazenskih pozvedeb mora pripravljati in snovati temelj, na katerem se za prihodnje čase brez premembe danih zakonov (*leges latae*) olajša sestavljanje pisanih pregledov cele kake konkretne kazenske zadeve.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Gospodar ni odgovoren za motenje posesti, katero je zakrivil njegov kosec vkljub naročilu, da mora paziti na mejo, če je takoj grajal samovlastno postopanje delavčevo ter bil pripravljen povrniti provzročeno škodo.¹⁾

B naročil je svojemu mizarskemu pomočniku C, naj nakosi nekaj trave okoli njegovega kozolca tik meje A-jeve parcele. Ukazal mu je pa izrecno naj pazi, da ne bode prekoračil meje ter kosil na A-jevem zemljišči. Ko pride B gledat, kaj je C nakosil, zapazi, da je le-ta prekoračil mejo. Grajal je takoj njegovo postopanje ter ponudil A-ju plačilo odškodnine, kateri je pa ni hotel vsprejeti, ampak je vložil tožbo proti B-ju radi motenja posesti.

Z odlokom z dne 24. oktobra 1893, št. 7283 ugodilo je okrajno sodišče v Radovljici tej tožbi.

Razlogi.

Toženec priznal je zadnjo dejansko mirno posest A-jevo do parcele št. X uže s tem, da je ponujal tožitelju poravnavo osebno in po pomočniku C-ju ter da je naročil C-ju varovati tožiteljevo posest in ne kositi na njegovem travniku. Po sodnem ogledu in toženčevem priznanji dokazano je, da je pokosil toženčev delavec prostor dolg 2 sežnja in širok okolo 1 čevalj, to pa samovlastno

¹⁾ Glej Sl. P. št. 2. str. 39.

in brez dovoljenja lastnikovega. V tem dejanji je pa očitno motenje posesti. Po §u 339. obč. drž. zak. ne sme nihče motiti posesti, naj bode kakeršna koli. Motenec ima pravico tirjati pri sodišči, da se prepove nadaljnje motenje ter povrne dognano škodo. Tej tožbi bilo je ugoditi, ne oziraje se na toženčeve ugovore. Ugovor, da je naročil B svojemu pomočniku paziti na mejo, je brez pomena. Po sodnem ogledu drži mej travnikoma strank kolovoz, ki dela mejo med njima. Pomočnik bi torej lahko vedel, kako daleč seže travnik njegovega gospodarja. Vkljub temu pokosil je kos nasprotnikovega travnika, — s tem pa motil dejanski A-jevo posest. Da se obvaruje tožitelj še drugih seganj v svojo posest, mu ni preostajalo družega, nego postopati v smislu ces. naredbe z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. Če tega ne bi storil, pridobil bi si B, ne pa njegov delavec C, posest pravice, kositi travo na prepirnem svetu. Isto tako je brez pomena ugovor toženčev, da ni imel namena motiti tožiteljevo posest ali lastiti se njegove posesti, — posebno če se pomisli, da toženec ni hotel, izpoznavši svoje početje, ponuditi primerne poravnave. Tudi kaže na toženčev hudobni namen, da se je spustil v pravdo in si še najel odvetnika. Vse to kaže na namen izpodbijati tožbeni zahtevek, — iz česar bi sledilo, da preide posest prepirnega sveta na toženca. Ugovor pa, da B ni odgovoren za ravnanje svojega pomočnika, je brez podlage. A je mogel tožiti le B-ja, posestnika, kateri more jedino postaviti vse v prejšnji stan. Le njemu se more z upanjem na uspeh prepovedati daljnja jednaka motenja. Sicer ima pa ta odlok le namen braniti zadnjo posest, ne ovira pa nikomur dokazati večje pravice do posesti in iz nje izviraajoče pravice po redni pravdi.

Z odločbo z dne 22. novembra 1893, št. 11239 odbilo je višje deželno sodišče v Gradci tožbeni zahtevek.

Razlogi.

Po priznanji toženčevem se sicer ne more dvomiti, da je tožitelj neprepirni dejanski posestnik pri ogledu določenega sveta. Isto tako je toženec priznal ter se more smatrati dokazan, da je njegov delavec pokosil na tožiteljevem sosednem svetu vraslo otavo, ko ga je B odposlal na svojo parcelo. Tudi o tem ne more biti dvoma, da je toženec odgovoren za poseg svojega delavca v

tujo posest tedaj, ko bi bilo dognano, da je postopal delavec bodisi po izrecnem ali molčečem naročilu gospodarja, — da je ravnal torej v korist poslednjega. — To pa je izključeno v tej pravdni zadevi. Kajti tožitelj niti ni prerekal toženčeve trditve, da je toženec svojemu delavcu izrecno ukazal, naj se pri košnji drži poti kot meje in kosi le pri za 1 m od pota oddaljenem kozolcu; tožitelj je to temveč izrecno priznal. Dalje ni prerekal, da je B svojega delavca radi tega grajal, ter priznal, da mu je toženec čez nekaj časa nepozvan ponujal povračilo storjene škode, da ga je pa zavrnil. Vse to dokaže, da je C izvršil motenje brez zadevnega ukaza in ne na korist toženca, temveč proti njegovi izraženi volji, vsled česar se le-ta ne more smatrati odgovornim za to dejanje svojega delavca. — Tožitelju manjka torej vsak vzrok tožbe. —

Z odločbo z dne 23. januarija 1894, št. 922 potrdilo je na višje sodišče ta višjesodni odlok ter odbilo zahtevanje tožiteljevega revizijskega rekurza, naj se mu dovoli »restitutio in integrum ob malam defensionem« oziroma pobotajo obestranski troški.

Razlogi.

Ne gledé na to, da se mora vložiti prošnja za »restitutio ob malam defensionem« le v I. instanci ter da le-ta ni dovoljena stranki, katere ni zastopal odvetnik, temveč sodišče, je to sredstvo izključeno v skrajšanem postopanju radi motenja posesti po §-u 16. ces. nar. z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. Tožitelj je tekom obravnave priznal, da je pokosil pomočnik C proti izrecnemu naročilu toženca kos parcele X ter da ga je B radi tega grajal ter nepozvan bil pripravljen povrniti tožitelju storjeno škodo. Če je torej vzlic temu A se obrnil na sodniško pomoč ter vložil tožbo, da doseže priznanje svoje zadnje dejanske posesti, poslužil se je v branbo svojih pravic sredstva, za katerega uporabo ni bilo prav nobene potrebe. Ker se je pa moral toženec braniti proti tej brez potrebe vloženji tožbi, ter se je smel v to poslužiti pripomoči odvetnikove, je obsodba tožitelja v povrnitev troškov po §-ih 24. in 26. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69. drž. zak. upravičena.

Dr. Bisiak.

b) **Raba ali užitek? Pri razlaganji pogodeb ozirati se je tudi na navade dotičnega kraja, kjer prebivajo pogodniki.**

Okrajno sodišče v Sl. G. je z razsodbo z dne 9. februvarija 1893, št. 565 tako-le razsodilo:

Tožena zakonca Josip in Frančiška H. pripoznati morata, da imata vsled pogodbe z dne 11. aprila 1891. l. samo osebno pravico, rabiti žago, pripadajočo k posestvu vl. št. 15 kat. obč. G. D. in le meseca aprila in septembra vsakega leta, da nista upravičena, žago razun teh mesecev rabiti ali tretjim osebam dajati v zakup ter morata to za naprej opustiti, ker bi sicer sodišče izreklo primerno globo za vsak slučaj.

Razlogi.

Vsled kupne pogodbe sklenjene v obliki notarskega akta z dne 11. aprila 1891. l. prodala sta toženca Josip in Frančiška H. tožiteljema Franu in Frančiški S. svoje posestvo vl. št. 15 kat. obč. G. D. V četrtem odstavku kupne pogodbe pridržala sta si toženca razun drugih pravic tudi še to, da smeta rabiti žago vsako leto meseca aprila in septembra, ne da bi morala plačevati troškov za vzdrževanje žage. Kadar umrje jeden upravičenec, sme ostali rabiti žago samo še meseca aprila vsakega leta.

Tožba zahteva priznanje, da imata toženca samo osebno pravico rabiti žago in sicer samo meseca aprila in septembra vsakega leta, da torej nista upravičena, žago rabiti razun omenjenih mesecev, in da tudi nista upravičena, dajati jo v zakup tretjim osebam. Kar se tiče prvega dela tožbene zahteve, namreč pravice rabiti žago izven mesecev aprila in septembra vsakega leta, priznavata toženca sama, da nimata take pravice. V tem oziru ugoditi se mora torej tožbeni zahtevi. Gledé drugega dela tožbene zahteve treba je razmotrivati vprašanje, kaka je prepirna služnost. Da je omenjena pravica samo osebna pravica tožencev v smislu §-ov 473., 478. in 504. obč. drž. zak. sledi uže iz besedila dotičnega odstavka v pogodbi, ki govori samo o pravici tožencev, kakor tudi iz tega, da sta stranki sklenili samo pogodbo o preužitku. Ako bi bili stranki nameravali ustanoviti pravico užitka, bi bile gotovo tudi v smislu §-a 512. obč. drž. zak. določili, da zadenejo upravičenca tudi troški za vzdrževanje žage, tudi ne bi menda v tem slučaju odpadla pravica rabiti žago meseca septembra, ako umrje jeden upravičenec.

Toženca smeta torej žago meseca aprila in septembra vsakega leta v smislu §-a 505. obč. drž. zak. uživati, kakor je to njenemu stanu in gospodarstvu primerno, nikakor pa ne smeta služnosti razširiti (§ 484. obč. drž. zak.), ali pa jo prenesti na druge osebe, ter žago dajati v zakup (§ 485. obč. drž. zak.). Teh pogodbenih določil in njihovega pravega pomena tudi to ne more predrugačiti, ako sta tožitelja molčé ali pa izrecno tožencema dovolila, da prepustita rabo žage v omenjenih mesecih tudi tretjim osebam, kakor sta toženca trdila gledé posameznega slučaja; zaradi tega tudi ni treba dognati dotičnih dokazov. Tožbena zahteva je torej tudi gledé drugega dela utemeljena.

Proti tej rzsodbi pritožila sta se toženca. V svoji apelaciji poudarjala sta gledé prvega dela tožbene zahteve, da tožitelja niti dokazala nista, da sta jima toženca dala kak povod k tožbi; dalje sta zanikala, kakor uže v pravnih spisih, da bi bila kedaj razun meseca aprila in septembra rabila prepirno žago. Gledé drugega dela tožbene zahteve sta toženca omenila sledeče: Pogodba z dne 11. aprila 1891. l. ne omejuje njune pravice niti gledé obsega, niti gledé vsebine. Obseg in vsebina njune pravice po pogodbi nista odvisna niti od njunega stanu, niti od njunega gospodarstva. Po zakonu ne zahteva bistvo služnosti užitka, da doprinaša upravičenec tudi k troškom za vzdržavanje služne stvari. Pogodniki pri sklepanji pogodbe nikdar niso mislili na služnost rabe, ker se je takrat izrecno o tem govorilo, da imata toženca samo malo lesa pri žagi, ki naj njima ostane, svojega lastnega gozda pa sedaj nimata več. Vkljub temu sta si pa izgovorila pravico rabiti žago dva meseca v letu do svoje smrti, ter se jednaka pogodbeno določila v njunem domačem okraji vselej tako razumejo, da smejo upravičenci žago tudi tretjim osebam dati v zakup. Iz vsega tega sklepata toženca, da njuna pravica ni služnost rabe, temveč služnost užitka; sicer bi bila sploh brez pomena in koristi za toženca, katera za svojo lastno rabo itak ne potrebujeta lesa, posebno ne, ker imata stanovanje v tožiteljevi hiši.

Na to apelacijo razveljavilo je višje deželno sodišče v Gr. z rzsodbo z dne 23. marcija 1893, št. 3198 rzsodbo prve instance, ter dopustilo sledeča dokaza: a) dokaz po izvedencih, da se dogovori, kakor oni v pogodbi z dne 11. aprila 1891. l. gledé rabe žage meseca aprila in septembra vsakega leta, v obsegu

okraja Sl. G. vedno tako tolmačijo, da smejo preužitkarji, ki so si za gotov čas pridržali pravico rabiti žago ter nimajo lastnega lesa, v dotičnem času tudi žago dati v zakup; *b*) dokaz po priči Henriku K. o tem, da je tožitelj France S. tožencema dovolil rabiti žago meseca oktobra 1892. l., ker je nista rabila meseca septembra 1891. l. in aprila 1892. l., dalje da se je pri tej priliki tudi govorilo o tem, da bodeta toženca prepustila žago M-ski tovarni, da pa tožitelj France S. temu ni ugovarjal.

Zaslišana priča potrdila je vprašanja; oba izvedenca potrdila sta iz lastne izkušnje vsak jeden slučaj.

Okrajno sodišče v S. G. razsodilo je vnovič z razsodbo z dne 11. avgusta 1893, št. 3432 ter zavrnilo v prvi razsodbi navedeno tožbeno zahtevo.

Razlogi.

Ako hočeta tožitelja s svojo tožbeno zahtevo popolnoma zmagati, morata dokazati: 1. da imata toženca samo pravico žago rabiti za svojo lastno osebo, torej za žaganje njima potrebnega lesa; 2. da sta žago meseca septembra 1892. l. neupravičeno tretjim osebam dala v zakup; 3. da sta žago rabila tudi razun mesecev aprila in septembra. Z ozirom na vsebino kupne pogodbe z dne 11. aprila 1891. l. se tožencema pridržana pravica rabiti žago meseca aprila in septembra vsakega leta, ne more imenovati samo »usus« v smislu §-a 504. obč. drž. zak. Iz pogodbe same se to sicer ne da posneti, kajti pogodba pravi kratko, da si prodajalca (toženca) pridružujeta pravico rabiti žago. Ako se pa ozira na to, da si toženca nista pridržala nobenega gozda in nobenega lesa, da morata jima celo potrebna drva za kurjavo dajati kupca (tožitelja), da sme tudi drugotoženka po smrti svojega moža rabiti žago, mora se pač reči, da sta toženca tudi upravičena, žago dati v zakup, ter si pridržati zakupnino, kot njima edino mogoči užitek žage. Da se mora pogodba tako razlagati, potrjuje tudi izrek izvedencev. Oba izvedenca, ki prebivata blizu pravnih strank, sta navedla slučaje, da so dali preužitkarji v zakup take žage, katerih dosmrtno rabo so si bili pridržali za gotovi čas vsakega leta. Torej smeta toženca tudi po izreku izvedencev, ki se opira na izkušnje vsakdanjega življenja, žago tretjim osebam v zakup prepustiti za dotični čas. To mnenje izvedencev sicer ni pravi izvedeniški dokaz,

ker prepirno vprašanje samo na sebi je tako, katero mora le sodnik sam rešiti, vender je izrek izvedencev velike važnosti za sodnika. Da morata po pogodbi vse troške za vzdrževanje žage trpeti kupca, kaže tudi na to, da je toženčeva pravica le pravica »užitka«. Ako bi bile stranke nameravale ustanoviti samo »pravico rabe«, zadeli bi ti troški itak kupca, in navedena določba v pogodbi bi ne bila potrebna (glej § 513. obč. drž. zak.). Čudno bi res bilo, da bi smela, kakor bi se to lahko iz tožbene zahteve izvajalo, toženca žago v določenem času drugim ljudem prepuščati v rabo brez plačila, za plačilo pa ne. Prvi del tožbene zahteve uže zavoljo tega ni utemeljen, ker sta tožitelja samo trdila, da sta toženca septembra 1892. l. žago proti njuni volji dala v zakup, te svoje trditve pa nista dokazala. Ta dokaz bi bila morala tožitelja na vsak način doprinesti in priznanje tožencev, da sta za mesec oktober 1892. l. prepustila žago M—ski tovarni v zakup, ne more nadomestiti onega dokaza. Toženca namreč trdita, da sta to storila s tožiteljevim privoljenjem, ker nista poprej dva meseca bila rabila žage (septembra 1891. l. in aprila 1892. l.). Sicer je nepristranska priča H. K. to okolnost povsem potrdila; vender ni treba niti soditi na dopolnilno prisego tožencev, ker bi bila morala ravno tožitelja dokazati, da sta kedaj toženca proti tožiteljevi volji žago rabila tudi v drugih mesecih, v katerih po pogodbi ne bi bila smela. Tožitelja trdita pa tudi sploh, da sta toženca razun mesecev aprila in septembra rabila žago, pa te trditve nista dokazala. Sicer sta naložila o tej splošni trditvi tožencema glavno tajilno vračno prisego. Pa ta prisega v taki obliki ni dopustna. Tožitelja bi morala navesti, kedaj in za koliko časa se je to zgodilo; tožencema dati se mora priliko gledé takih slučajev zagovarjati se in dokazati, da sta morda tožitelja pri jedni ali drugi priliki izrecno ali molčé privolila, da sta toženca nekaj dnij ali ur žago rabila čez svoj čas. Da sta si toženca pri pogodbi pravico, rabiti žago, izrecno le radi tega pridržala, ker sta imela še nekaj lastnega lesa za žaganje — kakor pravita tožitelja — ni dokazano. Ta trditev ne pride niti v poštev. Ako bi si bila toženca uživanje žage res samo pridržala, da bi porezala svoj uže pri žagi pripravljeni les, ki sta ga še imela, gotovo bi se bila ta pravica v pogodbi na gotov čas omejila. To se pa ni zgodilo; dozdevni dostavek nasprotuje pogodbi, in se torej ni moči nanj ozirati (§ 887. obč. drž. zak.). Mogoče je, da so stranke

izprva nameravale, tožencema le za toliko časa dovoliti rabo žage, da bodeta porezala svoj lastni les, ali navedene okolnosti, zlasti tudi okolnosti, da sme celó žena po smrti svojega moža do svoje smrti vsako leto en mesec rabiti žago, kažejo jasno, da so v tem slučaju pogodniki opustili prejšnji namen, ter da sta tožitelja tožencema dovolila obširnejšo pravico.

Proti tej razsodbi pritožila sta se tožitelja, a višje deželno sodišče v G. potrdilo je z razsodbo z dne 11. oktobra 1893, št. 9727 prvosodno razsodbo iz razlogov prvega sodnika.

Dr. Hrašovec.

c) Motenje prodajalčeve posesti zakrivi kupec, kateri je kupil gozd v posekanje in seka, akoravno se ustavi prodajalec sekanju. Pravico sekanja dokazati mora kupec po redni pravdi.

V pravdni zadevi Jakoba D., posestnika v L., kot tožitelja proti Josipu B., trgovcu na V., in Janezu M., pisarju v K., kot toženca zaradi motene posesti s pr. izdalo je okrajno sodišče na Brdu konečni odlok z dne 31. marcija 1893, št. 1436:

Tožitelj Jakob D. je v zadnji faktični mirni posesti gozda parc. št. 1248 kat. obč. P.; toženca Josip B. in Janez M. sta njega v tej posesti motila s tem, da sta 24. oktobra 1892. l. po svojih delavcih v tem gozdu sekati dala in več lesa posekala; dolžna sta to priznati, posekani les tožitelju pustiti in v bodoče vsako tako motitev tožiteljeve posesti opustiti proti sodni globi za vsak prestop in sicer iz sledečih

razlogov:

Tožitelj trdi, da je prvotožencu v svojem gozdu parc. št. 1248 kat. obč. P. v izkazanem delu istega lesa za posekanje prodal in sicer kubični čovelj po 9 kr. Toženca posekala sta na tem zaznamovanem delu gozda začetka meseca septembra prodane smreke. Dne 24. oktobra 1892. l. začela sta pa zopet v njegovem gozdu sekati, in sicer ne v odkazanem delu, kateri sta posekala uže meseca septembra, ampak v ostalem delu njegovega gozda, in sta tudi več dreves posekala. — Ker nista toženca opustila daljnjega sekanja, čeravno je njima precej branil, zakrivila sta motenje njegove mirne posesti, ker sta v njegovem ostalem delu gozda, katerega jima ni za posekanje dal in odkazal, temveč pri sklenitvi pogodbe določno

izjavil, da iz tega dela svojega gozda lesa ne proda, proti njegovi volji sekala. Toženca priznata, da je tožitelj najprvo določeni del svojega gozda pokazal, iz katerega je pripravljen les za posekanje prodati, da se pa zjediniti nista mogla, ker je tožitelj zahteval preveč, da sta se potem pogodila tako, da tožitelj 6000 kubičnih čevljev, čevelj po 9 kr. za posekanje proda, da pa pri tej sklenjeni pogodbi ni bilo govora o tem, da se bode sekalo samo v istem delu gozda, zaradi katerega sta se preje pogajala in kateri je tožitelj odkazal, ker v tem delu je komaj 2000 kubičnih čevljev lesa, da se torej pri tej kupčiji ni odločil le kak poseben del gozda. Priča France L., kateri je bil pri tej pogodbi navzoč, in pri tej kupčiji pomagal, izpovedal je, da se pri pogodbi, ko se je dognala na kubične čevlje, ni nič govorilo o tem, kje se naj seka, ampak tožitelj izgovoril si je le to, da se mora sekanje od enega konca začeti, ne da bi se sem in tja sekalo, kar ostane, ostane naj skupaj. V smislu določbe ces. naredbe z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. ima se razprava omejiti le na okolščino zadnje dejanske posesti in na storjeno motenje, kdor hoče posest šele zadobiti ali boljši naslov do nje izkazati, zavrniti se ima na redni pravdni pot. Po določbah §-a 312. obč. drž. zak. jemljejo se telesne premakljive reči v posest, ako jih kdo fizično prime, odpelje ali shrani, nepremakljive pa, če na nje stopi, jih omeji, ogradi, zaznamuje ali obdela, posest netelesnih rečij ali pravic zadobiva se, kdor se jih v lastnem imenu posluži. Da je tožitelj dejanski posestnik v govoru stoječe gozdne parcele, ne more se dvomiti z ozirom na priznanje tožencev, katera moreta svoje pravice do sekanja le na to posest opirati. Toženca nista pa dokazala nikake v gori navedenem §-u določene okolščine, vsled katere bi bila zadobila posest do tega gozda ali pravice do sekanja dreves v njem; kajti sama priznavata, da se poseben del gozda za sekanje ni določil, kakor je tudi priča France L. potrdila. Da bi njima pa tožitelj celo gozdno parcelo ali posamezna drevesa odkazal bil, se ni trdilo, gledé tistega dela gozda, kateri jima je tožitelj za posekanje odkazal bil, in gledé tistih dreves, katera sta uže posekala, pa današnja pravda ne teče. Če so trditve tožencev resnične, da se je 6000 kubičnih čevljev lesa od tožitelja za posekanje kupilo in da v posekanem in odkazanem delu gozda ni bilo toliko lesa, zadobil je prvotoženec le naslov tirjati še daljnje sekanje od tožitelja, ne pa uže kake po-

sesti same. Ker torej toženca priznata, da je njima tožitelj daljnje sekanje dne 24. oktobra 1892. l. precej branil in prepovedal, da se pa onadva, oziroma njihovi delavci tej branitvi in prepovedi niso pokorili, ampak še dalje sekali do sodniške prepovedi, očitvidno je, da sta ravnala v smislu določbe §-a 339. obč. drž. zak. samovlastno, ker sta brez privolitve in proti volji tožitelja sekala in torej zakrivila motenje posesti. Toženca sklicujeta se na okolščino, da se je uže pri prvemu sekanji meseca septembra 1892. l. sekalo čez mejo, katero je tožitelj pri krajnem ogledu pokazal, kar se je tudi pri krajnem ogledu našlo in kar so tudi priče potrdile. Naj uže bode to resnično, kar tožitelj trdi, da je to ravnanje delavcev uže pri prvem sekanji precej ustavil in da so isti daljnje sekanje čez mejo precej ustavili, ali to, kar toženca trdita, da se to pri prvem sekanji branilo ni, zadobila nista toženca pravice do daljnjega sekanja v ostalem gozdu (§-i 312., 313. in 315. obč. drž. zak.) posebno, ker je tožitelj drugo sekanje koj ustavil in le gledé tega drugega sekanja dne 24. oktobra 1892. l. in na ta dan in dalje posekanih dreves teče ta pravda. Toženca imata torej le pravico tožitelja v izpolnitev prevzetih dolžnostij iz sklenjene pogodbe v rednem pravdnem potu tožiti, v smislu določbe §a 5. ces. nar. z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. o teh pravicah pa v tem postopanju ni mogoče razsojevati.

Drugotoženec Janez M. priznava, da je sekanje delavcem zakazal, torej se v smislu §-a 339. obč. drž. zak. in določeb ces. nar. z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. ni smelo ozirati na njegov ugovor, da ni v lastnem imenu, ampak ravnal le kot pooblaščenec prvotoženca.

Vsled rekurza toženec je višje deželno sodišče v G. z naredbo z dne 3. majnika 1893, št. 4543 potrdilo konečni odlok I. stopinje in sicer iz sledečih razlogov:

O dejanski posesti tožiteljevi gledé sporne v njegovi lastnini nahajajoče se gozdne parcele št. 1248 kat. obč. P. more se toliko manje dvomiti, ker toženca sama trdita, da sta se s tožiteljem pogajala zaradi posekanja smerekovine iz ravno te gozdne parcele. S tem pogajanjem pak na vsak način indirektno pripoznavata dejansko posest tožiteljevo, da-si sta jo formalno v pravdi zanikala. Upravičeno je torej opustil prvi sodnik v tem pogledu po tožitelji ponujani dokaz s pričami kot odvišen. Toženca priznavata, da sta dne

24. oktobra 1892, l. sekala na spornem svetu. To dejanje bi se pa le tedaj ne smatralo samovlastnim, ako bi bila toženca mogla dokazati, da sta imela vsled s tožiteljem sklenjene pogodbe za posekanje lesa izrecno izgovorjeno pravico, da smeta v svrhu pridobivanja in nakupa smerekovine za ceno 9 kr. kubični čevelj sekati smereke v celem obsegu tožiteljevega gozda in to, kjer si bodi, ne pa le v gozdnem delu, kateri je tožitelj kot prodani gozd izkazal in se je tisti tudi pri zaslišavanji prič natančno označil. Tak dokaz s pričami se pa tožencema ni posrečil. Dotične odločilne pogodbine točke o tej okolnosti ponujana priča France L. nikakor ni potrdila tako jasno, da bi se o njej ne dalo dvomiti, vsled česar se na zaslišanje druge o tem ponujane priče, ki je pa v tem odpotovala v Ameriko, dalje ne more ozirati. Na podlagi tega smatrati je po tožencih dne 24. oktobra 1892. l. izvršeno sekanje v spornem delu tožiteljevega gozda kot motenje tožiteljeve dejanske posesti.

Vsled tega in z ozirom na razloge prvega sodnika bilo je potrditi prvosodni konečni odlok.

Toženca vložila sta izvanredni revizijski rekurz, ki pa tudi ni imel uspeha. Najvišje sodišče je spodnji odločbi z odločbo z dne 20. junija 1893, št. 7221 potrdilo ter dodalo utemeljevanju tožbene zahteve še te-le razloge:

Toženca sama priznavata, da sta tekom v prvi in drugi polovici meseca septembra 1892. l. izvršenega sekanja na odkazanem terenu kupila od tožitelja posebej še 10 smerek, da jih smeta na ostalem in sedaj spornem svetu posekati; to bi pa pač ne imelo smisla, če bi bila njuna trditev resnična, da sta bila takrat v posesti pravice sekati v celi parceli in bi bilo res, kar trdita, da sta bila upravičena sekati križem po celej parceli. Uvaževati je torej, da sta toženca s tem posebnim nakupom 10 smerek pripoznala tožiteljevo zadnjo dejansko posest gledé spornega terena. Nasprotno pa toženca nista dokazala, da bi njima bil tožitelj naknadno les iz tega spornega dela izvzemši omenjenih 10 smerek izročil in sicer takim načinom, kakor je potreben, da se v istini zadobi posest kake stvari. Če sta bila toženca mislij, da njima pristoji pravica posekanja lesa tudi v tem spornem delu gozda, naj sta vložila tožbo pred rednim sodnikom ter potom redne pravde z navajanjem pravnega naslova tirjala sedaj zahtevano posest, nikakor pa nista smela samovlastno seči v posest lesa na tem svetu (§ 320. obč.

drž. zak.) in še posebno radi tega ne, ker je dokazano, da se je tožitelj temu sekanju protivil. Ker sta pa vzlic tožiteljevi prepovedi dala toženca na spornem terenu dalje sekati, vsilila sta samovoljno v posest pravice sekanja na spornem svetu, vsled česar imamo pred saboj nedvojbeno motenje tožiteljeve posesti in, ker v spodnjih odločbah ni vzroka za vzklic v smislu dvor. dekreta z dne 15. februarja 1833, št. 2593. z. j. z. zavriniti je izvanredni revizijski rekurz in potrditi odločbi I. in II. stopinje.

Dr. J. Kušar.

d) Po končanem zaslišavanju prič ni smeti priče zaslišati vnovič niti vsled predloga stranke, niti vsled predloga priče same.

Tožitelj J. Z. in toženec J. G. sklenila sta v pravdi radi plačila odškodnine za odišli zaslužek pri neki vsled toženčeve krivde neizpolneni lesni kupčiji pri deželnem sodišči v Ljubljani poravnavo z dne 9. marcija 1893, št. 2431, ki je temeljila v tem, da bode tožitelj le takrat dobil plačilo, ako pritrđita od treh imenovanih prič vsaj dve priči po tožitelji v tožbi navedene relevantne okolščine, ki so bile hkrati tudi v besedilu poravnave kot dokazni členi formulovane.

Temeljem te poravnave zaslišalo je sodišče v njej navedene 3 priče.

Z odlokom z dne 6. majnika 1893, št. 4205 obvestilo se je stranki, da je dokazilni postopek končan. Pripomniti je, da je tožiteljeve tožbene navedbe potrdila decizivno zgolj jedna priča.

V svoji vlogi de pr. 24. julija 1893, št. 6929 trđil je pa tožitelj, da je bilo to, kar je priča A. G. izpovedala, napačno protokolovano, da je namreč vse, kar je potrdila afirmativno, negativno zapisalo se v zapisnik. Priložil je tožitelj svoji vlogi tudi neko izjavo, s kojo se priča A. G. ponuja, da bode pričala še jedenkrat pred sodiščem. Tožitelj prosil je torej, s to vlogo, naj odredi sodišče v svrhu ponovljenega zaslišanja priče A. G. o dokaznih členih, ki jih vsebuje poravnava z dne 9. marcija 1893, št. 2431, nov narok.

Deželno sodišče v Ljubljani ugodilo je tej prošnji z odlokom z dne 1. avgusta 1893, št. 6929 in določilo za zahtevano ponovljeno zaslišanje priče narok.

Vsled toženčevega rekurza prenaradilo je višje deželno sodišče v Gradci z odločbo z dne 18. oktobra 1893, št. 10260 prvosodni odlok tako, da je tožiteljevo prošnjo zaradi ponovitve zaslišanja priče A. G. odbiti.

Razlogi:

Pričo, ki je bila uže zaslišana, sme se o istih dokaznih členih zgolj takrat vnovič zaslišati, ako je ostalo zaslišanje priče iz kacega vzroka pomankljivo in nepopolno. V predležčem slučaju ni razvideti iz protokolovane izjave priče A. G. nobene pomankljivosti ali nepopolnosti. Sicer se je pa izreklo z odlokom deželnega sodišča z dne 6. majnika 1893, št. 4205 zaslišavanje prič kot končano in je postal ta odlok pravomočen. Vsled tega ni več moči zaslišati pričo vnovič brez privoljenja rekurentovega; rekurent protestuje pa proti temu, kar sledi uže iz njegovega rekurza.

Najvišje sodišče pritrdilo je višjesodni odločbi z naredbo z dne 19. decembra 1893, št. 14862 iz le-teh

razlogov:

Z odlokom prvega sodišča z dne 6. majnika 1893, št. 4205 obvestilo se je stranki, da je zaslišanje prič o dokaznih členih poravnave smatrati kot končano. Glasom justičnega dvornega dekreta z dne 30. novembra 1810, št. 492. z. j. z. ni pa smeti po končanem zaslišavanji prič zaslišati jedno teh prič vnovič niti vsled predloga priče same.

Dr. V. Foerster.

e) Pravica kolovoza za poljedelske namene se ne sme razširiti na merkantilne voznje (§ 484. obč. drž. zak.).

Okrajno sodišče v Radovljici ugodilo je z rzsodbo z dne 28. novembra 1891, šte. 8084 v konečnem govoru skrčenemu tožbenemu zahtevku ter rzsodilo:

Toženec B pripoznati mora, da je zemljišče tožitelja A vlož. št. 67 kat. občine H. prosto služnosti kolovoza za izvažanje kamenja, zemlje, peska in šote, posebno pa v merkantilne namene; ter

da nima služnostne pravice izvažati navedene stvari, posebno ne v merkantilne namene preko tožiteljeve parcele št. 244 kat. obč. H. na okrajno cesto. Toženec vzdržati se mora torej v prihodnje vsake take vožnje, sicer bi se mu naložila za vsak slučaj globa.

Razlogi:

Tožitelj zahteva po svojem v konečnem govoru skrčenem zahtevku od toženca priznanje, da je tožiteljevo zemljišče vlož. št. 67 kat. občine H. prosto služnosti kolovoza za izvažanje kamenja, zemlje, peska in šote s parcele št. 358 čez tožiteljevo parcelo št. 244 kat. obč. H. Ta zahtevok opira na jedni strani na po zemljeknjžnem izpisku dokazano prostost zemljišča vlož. št. 67 kat. obč. H. vsakatero služnosti, na drugi strani pa na trditev, da so izvažali toženec in njegovi predniki do pred kratkim s te parcele čez tožiteljevo parcelo št. 244 jedino le poljske pridelke, ter so začeli voziti čez to parcelo še le v zadnjem času tudi na parceli št. 358 nako-pano kamenje, pesek in šoto. Proti temu zahtevku se brani toženec z ugovorom, da je priposestoval služnost neomejenega kolovoza s parcele št. 358 čez tožiteljevo parcelo št. 244 vsled nad 30 letnega neomejenega izvrševanja te služnosti s svojimi posestnimi predniki in da sta se dogovorila pri zgradbi gorenjske železnice prednik tožiteljev in toženčev prednik po posredovanji zastopstva železnice vzajemno neomejeno služnost kolovoza kot stvarno pravico proti odplači od strani železnice.

Po celi vrsti prič dokazal je toženec, da so se nad 30 let od tožbe nazaj izvažali z njegove parcele preko tožiteljeve parcele na prvi parceli vzrasli pridelki namreč krma in drevje in pri trebljenji te parcele dobljeni trebež. Na podlagi teh izpovedeb dokazal je toženec v smislu §-ov 313., 1465. in 1470. obč. drž. zak. priposestovanje služnosti kolovoza preko tožiteljeve parcele št. 244 za na toženčevi parceli št. 358 vzrasle pridelke in trebež. Nikakor pa še ni dokazano s temi izpovedbami, da bi se bila izvrševala služnost kolovoza v priposestovalni dobi neomejeno in da se je priposestovala ta pravica v neomejenem obsegu. V to tudi ne zadošča toženčeva trditev, da se je vozilo z gospodujoče parcele št. 358, kar se je ljubilo lastnikom te parcele. Je li utemeljena ta trditev, da se presoditi jedino le po faktičnem izvrševanji. Toženec je sicer skušal dokazati, da je vozil razun pridelkov tudi kamenje,

pesek in zemljo, toda ta dokaz se mu nikakor ni posrečil za celo priposestovalno dóbo. V tem pogledu sta namreč potrdili le priči D., ki je kot mati toženčeva zavržna, in K., prva, da se je nekaj kamenja izvozilo po sporni poti tudi še, predno se je začela kopati jama za pesek na parceli št. 358, drugi, da je speljal kakih 5krat s parcele št. 358 po označeni poti za toženčevega prednika skale. — Ker je pa dokazano po celi vrsti prič, da se je začela kopati jama na parceli št. 358 še le po zgradbi železnice, torej po l. 1870. nimata ti izpovedbi nikake važnosti, ker se ne more določiti za gotovo čas, kedaj pred zgradbo železnice se je vozilo kamenje in se je li pričela vožnja tega kamenja uže pred 30. leti od tožbe nazaj računjeno. Če potrjuje še priča M., da sta vozila I. Z. in I. J. tudi po pašniku pobrano kamenje po prepirni poti, se ne more ozirati na to izpovedbo iz ravnokar navedenega vzroka in dalje zaradi tega ne, ker bi ta vožnja ne prišla v prid toženčevi parceli št. 358. V očigled izpovedeb prič, s katerimi se je dokazalo, da je priposestoval toženec sporno služnost za izvažanje poljskih pridelkov in ki so bili torej v takih položajih, da so mogli opazovati izvrševanje sporne služnosti, in zlasti izpovedbe priče D, ki bi morala vedeti kot žena prednika v posesti parcele št. 358 in kot večletna njena lastnica tudi za izvažanje peska, prsti in kamenja, in priče K., ki je skoraj vsako leto delal pri toženčevi hiši in bi moral torej tudi on znati za to vožnjo in radi tega, ker priče v obče vender niso mogle potrditi izvrševanje teh voženj, razun onih, po zadnjih dveh pričah potrjenih in kot izjema se značujočih, ne more se dopustiti po tožencu v dupliki ponujeni dokaz po glavni prisegi za izvrševanje vožnje s kamenjem, peskom in prstjo za celo priposestovalno dobo. Iz izpovedeb omenjenih prič izhaja namreč, da se ta vožnja ni vršila v toliki meri, da bi moral vedeti za njo posestnik služnega sveta in da bi zamogel poslednji razvideti, da se namerava vožnja izvrševati kot pravica in bi se torej tudi ne dalo smatrati, da se izvršuje vožnja s privoljenjem posestnika služnega sveta. Vozilo se torej ni tako, kakor zahteva § 313. obč. drž. zak., da bi se prišlo v posest služnosti kolovoza za druge stvari, kakor za poljske pridelke. Samo ob sebi je umevno, da je prištevati v tem slučaju poljskim pridelkom na parceli št. 358 vzraslo drevje, v kolikor je ta svet odmenjen drevesni

kulturi. Toženec B sicer misli, da je uže zapopadena v pravnem pojmu kolovoza pravica neomejenega izvrševanja te služnosti ter se sklicuje na § 492. obč. drž. zak. Toda § 492. obč. drž. zak. se ne dá tolmačiti tako, da se razširi služnost kolovoza poljubno po številu in kakovosti voženj, na katerekoli voznje, če se noče priti v protislovje z določbo §-a 484. obč. drž. zak. Ta zakonita določba določiti hoče namreč, da se s kolovozom ne družijo druge pravice. — To se da posneti iz jedneke definicije drugih služnostij, nahajajoče se v tem določilu, zlasti pa iz zveze s §-om 493. obč. drž. zak., označene z besedico »hingegeben«. Zlasti pa podpira to mnenje za vse služnosti načelni § 484. obč. drž. zak., po katerem se morajo služnosti kolikor mogoče utesnjevati in se ne smejo nikakor razširiti. To določilo, ki se nahaja med občnimi služnostne pravice zadevajočimi predpisi, je torej merodajno tudi za kolovozno služnost. Po stilizaciji §-a 492. obč. drž. zak. pa ni nikakega podatka za to, da bi le-to določilo nameravalo izraziti izjemo. Da bi se pa grešilo proti §-u 484. obč. drž. zak., ko bi se hotelo najti v §-u 492. obč. drž. zak. določilo, da je služnost kolovoza neomejena, razvidi se iz tega, da bi neomejena raba kolovoza utegnila ovirati lastnika služnega sveta v rabi kolovoza v svoje namene, posebno če se razširja služnost v tej meri, kakor jo je razširil toženec z vožnjo peska v merkantilne namene; in dalje iz tega, da mora po §-u 494. obč. drž. zak. posestnik služnega sveta donášati za ohranitev in popravo pota, če ga tudi rabi, ter da je očividno, da se pot slabša, če se rabi izdatneje. Pri priposestovanji dobi se torej služnost kolovoza le v tem obsegu, v katerem se je izvrševala v priposestovalni dobi. Ker pa izvrševanje služnosti po tožencu ni obsegalo voženj peska, kamenja, šote in zemlje, tudi ni mogel pridobiti služnosti v tem širšem obsegu. — Služnost kolovoza kot stvarno pravico pridobiti bi mogel toženec oziroma njegov prednik jedino le po vknjižbi v smislu §-a 481. obč. drž. zak. Ta služnost se po dokazu zemljeknjižnega izpisa ni vknjižila. Torej se tudi ne more ugovarjati tožitelju, kot singularnemu nasledniku pogodnika, pogodba z dne 18. avgusta 1870. l., ki se je res tako sklenila, kakor navaja toženec. — Ta pogodba daje le osebne pravice proti J. L., ne pa napram tožitelju. Radi tega bilo je ugoditi tožnemu zahtevku.

Apelaciji toženčevi ugodilo je višje deželno sodišče v Gradci z razsodbo z dne 13. aprila 1892, št. 1634 ter povsem odbilo tožbeno zahtevo.

Razlogi:

Po pričah je dokazano, da so se izvažali skozi najmanj 30 let s toženčeve parcele št. 358 kat. obč. H. njegovi pridelki, kakor mrva, les, drevje, trebež i. t. d. po kolovozu, ki leži med to parcelo in okrajno cesto preko tožiteljeve parcele ter je del tožiteljevega zemljišča. — Tožitelj sicer navaja, da se je to zgodilo le »precario modo«, ter da hoče prepustiti tožencu tudi le »precario modo« pravico izvažati poljske pridelke parcele št. 358; ker pa tožitelj na toženčevo oporekanje ni navedel dokazov, iz katerih bi se dalo posneti, da je toženčeva posest nepristna, — se to ne more upoštevati. Torej se mora smatrati dokazanim, da se je pridobila zadevna služnost potom priposestovanja. Tožitelj spodtika se, da je toženec začel na svoji parceli št. 358 kopati kamenje in pesek in le-to izvažati po omenjenem kolovozu sosebno v zadnjem času, ker je prevzel popravo in nasipavanje okrajne ceste. V tem vidi razširjevanje služnosti. Zahteva torej, kakor se je bolj točno izrazil v končnem govoru, naj se spozna, da je njegov svet prost služnosti kolovoza gledé izvažanja kamenja, peska i. t. d. posebno v merkantilne namene. Po pričah dokazano je, da se ni vršilo izvaževanje kamenja in peska v prejšnjih časih, temveč šele kakih 13 do 14 let od tožbe nazaj računjeno, in sicer začetkoma redkeje, v zadnjem času pa pogosteje. — In vender zanikati se mora, da bi se s tem razširila ali celo prekoračila služnostna pravica kolovoza. — Po pojmu služnosti mora lastnik služnega sveta trpeti, kar koristi gospodujočemu svetu v njegovo boljše ali pa pripravnejše uživanje. Jedna izmed najimunitnejših služnostnih pravic je pravica kolovoza, v kateri so zapopadene pravice pešpota, gonje in kolovoza. S pravico kolovoza združena je pravica voziti z jedno ali več vpregami (§ 492. obč. drž. zak.). Če se še upošteva § 493. obč. drž. zak., vidi se, da s pravico gonje ni združena pravica, vlačiti težka bremena čez služni svet. Iz tega pa, da je pač tu izrecno izključena ta pravica, ne pa pri kolovozu, sledi, da ta pravica obseza tudi pravico, vlačiti težka bremena čez služni svet. Če je pa tako, potem mora biti s pravico kolovoza združena tudi pravica, kolovoz uporab-

ljati za težke vožnje in ne samo za lahke. Kolovozna pravica presojevati se mora po potrebah gospodujočega zemljišča, ter se sme razširiti, kolikor zahteva to korist gospodujočega zemljišča za boljši ali pripravnejši užitek. — Res je sicer, da se ne sme tako predruščiti gospodujočega zemljišča, da ne služi servituta več koristi gospodujočega zemljišča, temveč koristi drugih zemljišč, — da bi se torej prenesla na ta način služnost. — Če se pa samo prične obdelovati gospodujoče zemljišče na drug način, če se pridobivajo drugi pridelki, ne more se smatrati niti pogosteja raba kolovoza, niti vožnja s težjimi vozovi razširjevanjem služnosti. Gospodujoči svet ostal je isti. Tudi namen služnosti — koristnejša raba gospodujočega sveta — se ni prekoračil; tudi se ni premenila proga, na kateri se vozi. Razloček je jedino le v tem, da se vozi sedaj s težjimi vozovi, kakor preje. Tako izvrševanje služnosti pa se ne more imeti za nedopustno razširjevanje služnosti, če je tudi lastniku služnega sveta nadležnejše, ker ne nasprotuje namenu služnosti, izvažati pridelke parcele št. 358, ter se tudi strinja z bistvom služnosti kolovoza. Gospodujoče zemljišče je parcela št. 358. Služnostna pravica imela je namen, omogočiti tožencu izvažanje pridelkov ž nje. Uprav samo pridelke te parcele vozi pa tudi še sedaj toženec, če tudi drugo vrsto pridelkov, kakor preje. — Merodajna za presojo vsebine služnostne pravice je pa tudi pogodba z dne 18. avgusta 1870. l., katero je sklenil tožitelj prednik J. L. s toženčevim prednikom, in s katero se je poslednjemu dala pravica neomejenega kolovoza po tožiteljevem svetu. Če tudi se temeljem te pogodbe ni vknjižila služnost, mora se vendar rabiti v razlago, kako se je tolmačila ta služnost, namreč kot neomejeni kolovoz. Da bi se bila po odposlanstvu železniških graditeljev, oziroma po dotični komisiji ta pogodba zapisala drugače, kakor se je sklenila ustno, tožitelj ni dokazal. — Na dobro vero v javno knjigo se pa tožitelj ne more sklicevati, ker je uže od leta 1883. lastnik služnega zemljišča, ter se je tudi dognalo, da se kolovoz dobro pozna. Sicer pa ne toži na prostost od služnosti sploh, ampak samo na prostost od služnosti gledé izvažanja kamenja, peska i. t. d.

(Konec prihodnjič.)

Iz upravne prakse.

Ako naj se domovna najmarina odpiše zato, ker je stanovanje prazno, gleda se samo na to, je-li se stanovanje v istini ne uporablja v nikakem pogledu.

C. kr. upravno sodišče razsodilo je na pritožbo Matije Z. po odvetniku dru. Lenchu proti odločbi c. kr. kranjskega finančnega ravnateljstva z dne 14. februvarija 1893, št. 955 zastran domovne najmarine od hiše št. 48. na poljanskem nasipu v Ljubljani z razsodbo z dne 10. oktobra 1893, št. 3370. Pritožba se kot ne-utemeljena zavrne.

Razlogi:

Pritožitelj zahteva, da se mu povrne domovna najmarina, ki jo je plačal od 43 gld. 74 kr. najemnine, ker te najemnine ni mogel iztirjati.

Upravno sodišče te zahteve ni moglo izpoznati kot utemeljene, ker je po § u 3. patenta o hišnem davku z dne 23. februvarija 1820. l. in po §-u 10. pouka z dne 26. junija 1820. l. (zbirka deželnih zakonov za Kranjsko, 3. zvezek, šte. 170., str. 317.) za vprašanje, je-li kako stanovanje podvrženo domovni najmarini, odločilno jedino le to, da se stanovanje res uporablja, in ne način, kako se uporablja, bodisi, da je rabi hišni gospodar sam ali kaka stranka proti plači ali brezplačno.

Soglasno s tem načelom vevata tudi § 11. patenta o hišnem davku in § 26. pouka za hišne gospodarje, da se sme zahtevati odpis ali povrnitev davka za stanovanje, za koje je hišni gospodar najemnino napovedal in plačal davek, le tedaj, ako so se izpolnili pogoji označeni v dekretu dvorne pisarne z dne 18. junija 1821. l. šte. 1058. (zbirka pol. zakonov, 49. zvezek, šte. 88. — v zbirki deželnih zakonov za Kranjsko 6. zvezek, šte. 155.), in ako se stanovanje, iz kojega se je kaka stranka izselila, niti ne odda drugi stranki v najem niti se sicer ne uporablja na kakoršenkoli način.

Bistveni pogoj za odpis davka je torej, da je stanovanje prazno, ali — kakor smo uže naglašali — da ga ne uporablja niti kaka stranka niti hišni gospodar sam.

Ker se pa ta pogoj v našem slučaju ni izpolnil, marveč je dognano, da je bilo obdačeno stanovanje oddano Florijanu S., in

ker se pritožitelj svoj čas ni pritožil v smislu zakona z dne 19. marcija 1876, št. 28. drž. zak. proti predpisu domovne najmarine od omenjene hiše je izpodbijana odločba, katera je zavrnila zahtevo, da se povrne plačani davek, zakonito upravičena in je bilo torej pritožbo kot neutemeljeno odbiti.

Dr. J. R.

Književna poročila.

Mjesečnik pravnčkoga društva u Zagrebu prinaša v br. 3. za mesec marcij naslednje razprave: Državo-pravni položaj monarka. Napisao dr. Hugo Štefanić. — I radi prestupka imade mjesta izručbi, ako čin, radi kojeg se izručba traži, po našem kaznenom zakonu začinjava učin zločina. Dr. I. Šilović. — O primanju duga zadružnog člana od strane zadruge mu. Napisao dr. Žarko Miladinović. — K tumačenju §-a 25. zakona od 17. svibnja 1875. o porabi tiska za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju.

Хипотека на содственој ствари или т. зв. власничка хипотека. — Dr. N. Ogorelica. — Belgrad. 1893. — 8°. 63. — Knjiga je ponatis razprave, katera se je lani priobčila v srbskem „Pravniku“.

О положају породице и наследства у правној системи. — Studija V. Bogošića. — Belgrad. 1893. — Tudi ta studija je ponatis razprave, katero je priobčeval lanski srbski „Pravnik“.

Das oesterreichische und ungarische Handelsrecht in vergleichender Darstellung. R. Bausenwein. — Dunaj. Deuticke. — VII. 292 str. — Cena 6 m.

Lehrbuch des Kirchenrechtes mit besonderer Berücksichtigung der particulären Gestaltung in Oesterreich. Dr. C. Gross. — Dunaj. Manz — 8°. XII. in 246 str. — Cena 2 gld. 40 kr.

Oesterreichisches Sachenrecht. Dr. E. Pfersche. — Dunaj. Manz. — I. zv. — 8°. XVI. in 250 str. — Cena 6 gld. 50 kr.

Oesterreichisches Gewerberecht. Commentar zur Gewerbeordnung. Dr. A. Heilinger. — Dunaj. Manz. — I. zv. — Cena 4 gld. 20 kr.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1894.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Povodom svoje preselitve iz Ljubljane na Dunaj podaril je odlični član našega društva in znani pravniški pisatelj, c. kr. vladni svetnik v p. gospod Anton pl. Globočnik „Pravniku“ veliko število knjig pravniške vsebine. Društvena knjižnica pridobila je s tem obilico znamenitih in deloma zelo redkih in dragocenih

knjig. Za velikodušni dar poslal je društveni odbor gospodu vladnemu svetniku primerno pismo zahvalo. — Tisek slovenske pravne terminologije se je nekoliko zakasnil, ker ima c. kr. dvorna in državna tiskarna na Dunaji za državni zbor premnogo posla. Po veliki noči začela se je pa zopet prav marljivo staviti in je doslej tiskanih 34 pól. Nadejati se torej smemo, da izide v kratkem.

— (Odlikovanje.) C. kr. vladni svetnik v p. in odlični pravniški pisatelj g. Anton pl. Globočnik odlikovan bil je po Nj. Veličanstvu z veliko zlato svetinjo za znanost in umetnost, katera se mu je pred kratkim uročila.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: podtajnik v finančnem ministerstvu dr. Vladimir Globočnik pl. Sorodolski ministerijalnim tajnikom v finančnem ministerstvu; okrajni komisar Viljem pl. Laschan vladnim tajnikom v Ljubljani, provizorna okrajna komisarja Oton Detela in Viljem baron Rechbach za definitivna okrajna komisarja na Kranjskem; vladna koncipista Ludovik Schiwitz pl. Schiwitzhofen in Herman grof Attems za provizorna okrajna komisarja na Kranjskem; provizorna vladna koncipista dr. Karol Mathis in Rihard Wenedikter za definitivna vladna koncipista; konceptna praktikanta Ivan Kresse in Karol grof Künigl za provizorna vladna koncipista; c. kr. avskultanti: dr. Glas, adjunktom v Marenberg; Henrik Sturm, adjunktom v Metliki; Albert Kokol, adjunktom v Mokronog; koncipijent pri c. kr. finančni prokuraturi v Ljubljani dr. Viktor Pessiack, koncipistom; policijski ravnatelj v Trstu in vladni svetnik Josip Tschernko dvornim svetnikom. — Premeščeni so: okrajni glavar Henrik grof Attems iz Ljutomera v Leibnitz, okrajni komisar Ernest pl. Lehman iz Celja v Maribor, namestniški konceptni praktikant Emil Schaffenrath iz Gradca v Celje; sodni pristavi: Josip Sitter iz Marenberga v Brežice; dr. Rožanec iz Mokronoga v Maribor; Karol Radey iz Loža v Št. Lenart; Josip Sterger iz Logatca v Lož; dr. Kočevar iz Šmarija v Ptuj; dr. Janežič iz Metlike v Šmarije. Okrajni komisar v Radovljici dr. Fran Zbašnik odpovedal se je državni službi ter je imenovan prvim tajnikom pri deželnem odboru kranjskem. — Notarjem v Tolminu imenovan je kandidat v Ljubljani dr. Ignacij Kotnik, notarjem v Ajdovščini kandidat v Trstu dr. Marij Pascoletto, notarjem v Senožečah kandidat v Novem Mestu Matej Bežan in notarjem v Cerknici kandidat v Celji I. Vehovar; premeščena sta notar v Ajdovščini dr. Anton Ballaban v Sežano in notar v Borovljah na Koroškem dr. Reidinger v Maribor.

— („Pravniško društvo u Zagrebu“) imelo je dne 26. februvarija t. l. svojo redno glavno skupščino. Društvo štelu je koncem preteklega leta 524 članov. L. 1893. znašali so dohodki 3810 gld. 48 kr., troški pa 3656 gld. 58 kr. Društveno premoženje koncem l. 1893. znašalo je 8324 gld. 69 kr.

Pregled pravosodstva.

254. Predpisi §-ov 207. in 208. obč. držav. zak. in §-a 186. in 219. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zak., v kolikor zahtevajo poročila varuha o bivališči in vzgoji varovancev, se ne morejo uporabljati na očeta gledé v njegovi oblasti stoječih ml. otrok.

O. z dne 30. januarija 1894, št. 1014. J. B. št. 13 ex 1894

255. Ako se ni nič posebnega pogodilo, more za dve osobi namenjeni kot, ako se ga more deliti, po smrti jedne osebe uživati ostala le polovico.

R. z dne 13. decembra 1893, št. 13927. G. Z. št. 13 ex 1894.

256. Z ozirom na §. 914. obč. drž. zak. mora gostilniški najemnik plačati tudi najemodajalcu naravnost predpisani dohodninski davek za najem gostilniške obrti, če se je zavezal, da bode plačal iz svojega vse davke in doklade, ki spadajo na to obrt.

R. z dne 29. novembra 1893, št. 13925. J. B. št. 10 ex 1894.

257. Ako se napravi nova zadolžnica o tirjatvi, radi koje teče uže izvršilo, s priznanjem k glavnici došteti obrestij, obljubi posebno obrestovanje nove glavnice, dogovori nov plačilni rok, različen od prvega, ter konečno še dá nova zastava, je to novacija.

R. z dne 1. februvarija 1894, št. 412. J. B. št. 13 ex 1894.

258. Zavarovalnica sme vtožiti škodo od zavarovalnega agenta radi tega, da jej ni naznanil proti besedilu navodila vseh okolščin, od katerih je odvisna nevarnost, a mora dokazati, da je provzročila taka okolščina požar.

R. z dne 13. februvarija 1894, št. 1188. J. B. št. 12 ex 1894.

259. Rudarske oblasti ukaz, s katerim se v zaščit toplic omeji izvrševanje rudokopa, se ne more smatrati razlastitvenim izrekom ter ne ustanovi nobene dolžnosti posestnika toplic za odškodovanje.

R. z dne 6. februvarija 1894, št. 1326. J. B. št. 11 ex 1894.

260. Ako je prejel avstrijski podanik povabilo nemskega sodišča, ne more v delibacijskem postopanju več ugovarjati nepristojnost nemškega sodišča, kateremu se je prostovoljno podvrgel s tem, da ni šel k na Nemškem razpisanem naroku (§-a 48. in 49. zak. z dne 20. nov. 1852, št. 251. drž. zak.).

O. z dne 17. oktobra 1893, št. 12019. J. B. št. 10 ex 1894.

261. Tudi v rednem postopanju pripraviti morajo sodišča na zahtevo dokazovalca listine, katere se hočejo rekognoskovati in katere se hranijo pri kakem javnem oblastvu

O. z dne 5. decembra 1893, št. 14112. G. Z. št. 11 ex 1894. J. M. 977.

262. Določba §-a 4. dv. dekr. z dne 29. majnika 1845, št. 889. z. j. z. velja samo za prvo izvršilno stopnjo.

O. z dne 8. novembra 1893, št. 13135. G. Z. št. 11 ex 1894.

263. Analogna uporaba §-a 89. k. r. na sodne naredbe, katere se morajo uročevati kridatarju ad manus proprias, ni dovoljena.

O. z dne 22. novembra 1893, št. 13684. J. B. št. 10 ex 1894.

264. Prepoved izvrševanja služnosti kolovoza je uže motenje posesti.

O. z dne 19. januarija 1894, št. 577. J. B. št. 13 ex 1894.

265. Najemodavec more tožiti najemnika, ako rabi le-ta v najem vzeto stvar pogodbi protivno, in *possessorio*.

O. brez dat. J. B. št. 7 ex 1894.

226. Namet je bistveni del zidu. Protipravna uporaba nameta, (da se naslanja zid na njega), znači motitev posesti.

O. z dne 28. decembra 1893, št. 15096. G. Z. št. 12 ex 1894.

267. Izvršencu, ki je prisegel v smislu §-a 3. zak. z dne 16. majnika 1884, št. 35. drž. zak., ni treba ponoviti prisege na kmalu potem vloženo prošnjo drugega upnika.

O. z dne 13. februarja 1894, št. 1753. J. B. št. 11 ex 1894.

268. V smislu dvornega dek. z dne 21. junija 1806, št. 770. z. j. z. se ne sme ponoviti odvetniški izpit, ki se je uže položil s prav dobrim uspehom. (Kandidat je hotel dobiti odliko).

O. z dne 5. decembra 1893, št. 14196. G. Z. št. 12 ex 1894.

269. Tudi pri zločinu krvosramnosti (§ 131. k. z.) kaznivi poskus (§ 8. k. z.) ni izključen. Akoravno se zahteva za zločin krvosramnosti telesno združenje z namenom, da se naravno ugoti spolnemu gonu, se vendar ne zahteva, da se je doseglo pri združenji „*conjunctio membrorum*“ ter torej združenje tudi izvršilo, ampak je uže početo telesno združenje poskus. (§-a 8. in 131., II. kaz. zak.)

R. z dne 18. majnika 1893 št. 3999. G. Z. št. 11 ex 1894.

270. Jedila in pijače, katere prevzame natakark od krčmarja za postrežbo gostom, če tudi proti gotovi ceni in na obračun in denar, ki ga prejme natakark v gostilni za te stvari, so njemu zaupane stvari. (§ 183 kaz. zak.).

R. z dne 15. decembra 1893, št. 12169 G. Z. št. 8 ex 1894.

271. Ni nasprotja (§. 331. k. p. r.), če pritrldijo porotniki gledé neposrednega storilca glavnemu vprašanju, ki se glasi na umor, gledé pomočnikov pa le eventualnemu vprašanju, ki se glasi na pripomoč pri uboju.

R. z dne 21. oktobra 1893, št. 9514. J. M. 968.

272. Ako porotniki, ki so potrdili vprašanje: je-li izvršil obtoženec dejanje (usmrčenje človeka) z namenom, da brani svoje življenje proti neupravičenemu napadu, — potem pa zanikajo oba mogoča slučaja silobrani (pravična in nepravilna silobran), vsebuje ta izrek protislovje. — O okolnostih, ki so pravno brez pomena, se ne smejo staviti vprašanja na porotnike

R. z dne 17. januarija 1894, št. 325. G. Z. št. 13 ex 1894.

Slovenski Pravniki“ izhajajo 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gl., za pol leta 2 gl.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu I. zvezek.

Ta knjiga, katera se dobiva v „**Narodni tiskarni**“ in pri g. **A. Zagorjanu** velja 1 gld. 40 kr., po pošti sprejeta pa 1 gld. 50 kr.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 šte. 119 državnega zakonika

z dodanim

zvršitvenim propisom

in

drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani.
Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

 Dobiti je v „**Národni Tiskarni**“ v Ljubljani.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

